

Rudolf Rasch

Duizend brieven over muziek van, aan en rond
Constantijn Huygens

1651

Verwijzingen naar deze tekst graag op de volgende manier:
Rudolf Rasch, Duizend brieven over muziek van, aan en rond Constantijn Huygens: 1651
<https://huygens-muziekbrieven.sites.uu.nl/>
Voor opmerkingen, suggesties, aanvullingen en correcties: r.a.rasch@uu.nl
© Rudolf Rasch, Utrecht/Houten, 2019
18 februari 2019

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN [CHARLES FRANÇOIS DE LA VIEUVILLE (PARIJS [?])]
1 FEBRUARI 1651
5091

Samenvatting: Huygens stuurt La Vieuville zijn ‘Considérations pacifiques,’ en vraagt hem de harmonie erin te vergelijken met die welke eertijds in zijn muziek klonk.

Bijlage: ‘Considérations pacifiques’ (Huygens 1651).

Over een antwoord van La Vieuville is niets bekend.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLVI, fol. 53v: ontwerp (autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 5, nr. 5091, p. 63: samenvatting.

Glossarium: accord (akkoord); dissonance (dissonant); harmonie (harmonie).

Transcriptie

Au Comte de la Vieuville.
1 Febvrier 1651.

Monsieur,

J’ose tousjours croire que vous me continuez l’honneur de m’aymer. Je sçay au moins que vous me connoissez, et n’est pas que vous ne vous souveniez comme la belle harmonie est de mon humeur et comme toute dissonance me choque. Vous avez mesme eu assez de bonté pour ne mespriser pas tousjours mes accords. Je vous supplie de veoir si ceux que j’avance icy ont quelque relation à ces autres. Vous le ferez aveq moins de déplaisir, s’il vous plaist me pardonner la corruptèle et les défauts d’un langage, dont il a esté nécessaire que je me servisse, mais que je ne parle qu’en bégayant, que, si vous estimez ces fueilles plus dignes de périr au feu que de vivre dans l’air, vous ne m’y perdrez que le travail d’une seule aprèsdisnée, que tout m’a cousté, mon naturel ne portant pas de resver longtemps ou par boutades, sur une matière digérée; *verbaque præviam rem non cuncta sequuntur*.

Quelque jugement, Monsieur, que vous fassiez de mes productions, je prétens, ou de faveur, ou de justice que vous les receviez pour mouvemens du cœur d’une homme de bien, qui aime la justice et chérit la paix, qui, certes en ceste matière, *iræ et studii causas procul habet*, et qui est, pour l’estre, tant qu’il sera au monde,

Monsieur,

vostre très-humble et très-obéissant serviteur
etc.

Vertaling

Aan [de heer Charles François] graaf van La Vieuville.
1 februari 1651.

Mijnheer,

Ik waag het nog steeds te geloven dat u doorgaat mij de eer van uw vriendschap te schenken. Ik weet tenminste dat u mij kent en u herinnert zich zeker hoezeer de fraaie harmonie bij mijn karakter past en hoezeer iedere wanklank mij afstoot. U heeft zelfs zo goed willen zijn mijn akkoorden niet steeds te willen minachten. Ik

verzoek te willen bezien of ¹die welke ik hier naar voren breng enige relatie met die andere hebben. U zult dat met minder ongenoegen doen wanneer u mij de slechtheid en de fouten van een taal waarvan ik me noodgedwongen heb bediend, maar die ik niet anders dan stotterend kan spreken, wilt vergeven, en wanneer u deze bladen eerder waard acht in vuur te vergaan dan in de atmosfeer te [blijven] leven, dan zult u voor mij niet meer verloren laten gaan dan het werk van één avond, hetgeen het geheel mij heeft gekost, daar het niet in mijn aard ligt lang, of bij vlagen, te dromen over reeds verwerkte zaken; ²niet alle woorden volgen goed op het voorafgaande.³

Welk oordeel u, mijnheer, ook over mijn voortbrengselen zult vellen, ik beweer dat u ze, hetzij door gunst, hetzij door rechtvaardigheid, ontvangt als de hartstochten van een rechtschapen man, die houdt van rechtvaardigheid en de vrede koestert, die, zeker op dit gebied, ⁴zich verre houdt van redenen tot woede of partijdigheid,⁵ en die is, om dat te zijn, zolang hij op aarde zal zijn,

mijnheer,

uw nederige en gehoorzame dienaar,
enz.

1. Huygens, 'Considérations pacifiques sur le subject de la tutèle du jeusne Prince d'Orange,' 29 januari 1651 (Jorissen 1873, pp. 97-114).

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN PIERRE CHANUT [STOCKHOLM]
25 FEBRUARI 1651
5107

Vervolg op Huygens' brief van 5 november 1650 (*5079*).

Samenvatting: Huygens vraagt Chanut hem in te lichten aangaande het pakje dat hij met zijn vorige brief had meegestuurd. Chanut hoeft Huygens niet terug te schrijven, maar kan de boodschap doorgeven aan William Swann.

Door William Swann naar Chanut gebracht. Swann heeft Chanuts antwoord vermoedelijk mondeling overgebracht.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 2, p. 477: ontwerp (autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 5, nr. 5107, p. 70: onvolledig (<Ce grand silence ... de son couronnement>), rest samengevat.

Namen: Christina van Zweden; Descartes, René; Pieter Spiering Silfvercrona; Elisabeth Stuart (koningin van Bohemen); William Swann.

Titels: *Momenta desultoria; Pathodia.*

Transcriptie

À Monsieur Chanut, Ambassadeur de France en Suède.
25 Februarii 1651.

Monsieur,

Ce grand silence inusité dont, peut-estre, vous chastiez mes importunitéz, me tenant incertain de ce que peut estre devenu le paquet que j'ay pris la liberté d'adresser à Vostre Excellence il y a plus de trois mois, j'ay creu ne m'en pouvoir esclarcir aveq plus de certitude que par l'entremise de Monsieur le Chevalier Swann, que la Reine de Bohème envoye complimenter celle de Suède sur le subject de son couronnement. Je ne persiste donq plus, Monsieur, dans la prétension de vostre entretien par escrit. Je sçay que d'autres meilleures occupations vous peuvent destourner de pensées de si peu, non que l'excellente Majesté dont vous aviez fait concevoir à ma foiblesse l'impression de quelque bon accueil. Toute la faveur qui me reste à vous demander, c'est de vouloir prendre la peine d'instruire ce gentilhomme de ce qui vous auez appris des aventures de ce pauvre paquet esgaré, que j'avois recommandé à Monsieur Spiering, dont il m'importe enfin de sçavoir la vérité, s'il y a moyen. Vous le pouvez juger, Monsieur, puisqu' après Monsieur Descartes mesmes, ce premier et unique lieu de nostre amitié, j'ose vous en persécuter, aveq tant d'impudence.

Je vous supplie de recevoir les excuses que Monsieur Swann vous en fera de beaucoup meilleur grace que moy. En récompense des ses peines vous le donne pour Cavalier tout noble et généreux, et qui vous ne trouverez pas indigne de son employ. Je le suis de vos bonnes graces et l'advoue, si ce n'est que vous receviez en ligne de compte, l'entière affection que j'ay à vous tesmoigner par tous services de mon pouvoir, combien j'honore en Vostre Excellence ce que Monsieur Descartes y a tant chéri, et combien cela m'oblige à demeurer pour tousjours,

etc.

Vertaling

Aan de heer [Pierre] Chanut, ambassadeur van Frankrijk in Zweden.
25 februari 1651.

Mijnheer,

Over deze langdurige, ongebruikelijke stilte, waarmee u wellicht mijn lastig optreden wilt bestraffen, en die mij in onzekerheid houdt over wat er geworden is van het ¹pakket dat ik zo vrij ben geweest u meer dan drie maanden geleden te sturen, kan, naar mijn mening, niet met meer zekerheid opheldering worden verschaft dan door tussenkomst van de heer ridder [William] Swann, die door de koningin [Elisabeth] van Bohemen is gestuurd om koningin [Christina] van Zweden geluk te wensen met haar kroning. Ik volhard dus niet langer, mijnheer, in mijn aanspraken op schriftelijk verkeer met u. Ik weet dat andere belangrijkere bezigheden u kunnen afhouden van zo onbelangrijke kwesties, evenals die voortreffelijke majesteit, van wie u bij mij in mijn zwakheid de indruk van een min of meer vriendelijke ontvangst had doen plaatsnemen. De enige gunst welke mij overblijft u te vragen, is of u de moeite wilt nemen deze goede ²man op de hoogte te brengen van wat u heeft vernomen over de gang van zaken rond dit verdwaalde pakje, dat ik had aanbevolen in de zorg van de heer [Pieter] Spiering [Silfvercrona], waarover ik graag eindelijk eens de waarheid zou willen achterhalen, indien mogelijk. U kunt daarover oordelen, mijnheer, aangezien ik, na de heer [René] Descartes zelf, de eerste en voornaamste band van onze vriendschap, u hiermee durf achtervolgen, met zo'n grote onbeschaamdheid.

Ik verzoek u de verontschuldiging, die de heer Swann u in dezen met veel meer gratie dan ik zou kunnen zal aanbieden, te aanvaarden. Beschouwt u hem als dank voor zijn moeite als een edel en grootmoedig ridder, die u zult beschouwen als iemand die uw diensten waard is. Ik ben dat evenzeer en ik verklaar dat, al was het slechts om u in aanmerking te laten komen voor de volledige toewijding die ik heb om door alle diensten die binnen mijn vermogen liggen te getuigen hoezeer ik in u dat vereer, wat de heer Descartes zozeer in u waardeerde, en hoezeer mij dit verplicht altijd te blijven,

enz.

1. Huygens aan Chanut, 5 november 1650 (5079).
2. William Swann.

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN ANNA MARIA VAN SCHURMAN [UTRECHT]
23 MAART 1651
5126

Samenvatting: Huygens stuurt, nu de *Pathodia* verleden tijd is, een aantal gedichten die betrekking hebben op de begrafenissen van Frederik Hendrik en Willem II.

Over een antwoord van Anna Maria van Schurman is niets bekend. Huygens schreef opnieuw op 27 januari 1651 (Worp 5, nr. 5269, p. 165).

Bijlagen: ‘Ad Schurmannam Delphis’ (Huygens 1651, gedicht); ‘Ad Annam Mariam Schurmans inscriptum’ (Huygens 1651, gedicht); ‘In exortatam tempestatem’ (Huygens 1651, gedicht); ‘Ad Fœderatus Ordines’ (Huygens 1651, gedicht); *Begraeffnisse* (Post 1651).

Primaire bronnen: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIV, nr. 421, fol. 516r: ontwerp (autograaf).
— Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLV, nr. 421, fol. 150rv: later afschrift naar ontwerp (Constantijn (V) Huygens).

Vroegere uitgave: Worp 5, nr. 5126, p. 81: volledig.

Namen: Cato; Pieter Post; Gisbertus Voetius.

Titels: *Pathodia*.

Glossarium: musicus (muzikaal).

Transcriptie

¹Annæ Schurmannæ.
Brevissimo impetu, ²23 Martii 1651.

Amica nobilissima,

Quando Catonem fœminam agere voluisti, in theatrum ingressa ut exires, solis nimirum auribus pastis nescio quo meo cibo, totis, ecce, te exsequiis sequar, et licet non ignarus, quanto

³Segnius irritant animos demissa per aurem
Quam quæ sunt oculis commissa fidelibus.

Omissis nunc musicis inficetiis meis, quibus nimium est quod vacasti semel, ad hoc genus spectaculi denuò te voco, cujusmodi sub crepusculum vespertinum, nimiâ pompæ □ 150v □ morâ, incommodè vidisti, nescio an spectando lassior an expectando. Accedit quod commentarioli, quem vides, in gratiam pictoris amicissimi, autorem hanc meam manum frequens rumor facit, ut jam, quocumque te proprietas, vix evadas aut loquacitatem meam aut scriptiunculas. Subjungo proinde et epigrammatium in funus nuperum, quod inter meorum insulsissima tua certè humanitas non censebit. Equidem hoc ipsum hactenus non vulgo, ne quidem inter amicos.

Terret quippe nos sæculi iniquitas, per quod de Dominis Auriacis vix impunè quis usurpet solenne illud numismatum antiquorum, OPTIMI PRINCIPES. Consule tu auctori quoque pro tuâ prudentiâ, nec temere cui copiam facito versicolorum quantumvis innocentium. Quos de tutelâ vides, non est quod sollicitè celentur. Versantur quippe in argumento bonis laudabili, fortasse nec pessimis improbando. Supersunt plura non infimi commatis, quibus te in musæo Zulichemio distinere certum erat. At tu fugere maluisti, indignantibus Musis, quæ se despectui Schurmannæ fuisse nondum dolere cessant. Erit cum emendare culpam voles, cujus te nolit Voetius esse ream. Fiat, fiat, virgo mea, si quo penes te in pretio est qui simul vivere et ⁴vobis esse desinet.

1. KA XLV: <Annæ Mariæ Schurmannæ>.
2. KA XLV: datering onderaan.
3. Horatius, *Ars poëtica*, 180-181.
4. KA XLV, Worp: <vobis> ontbreekt.

Virtutis tuæ cultor addictissimus
C.H.

Vertaling

Aan Anna Maria van Schurman.
In één adem, 23 maart 1651.

Edele vriendin,

Aangezien u zich als de vrouwelijke Cato wilde gedragen, het theater was ingegaan opdat u het zou verlaten met alleen de oren gevoed door enig voedsel van mij, zal ik u, zie hier, volgen met een volledige ⁵uitvaart, zij het evenmin onkundig van het gegeven hoezeer

⁶Minder het naar het oor weggezondene de geest prikkelt
Dan dat wat aan het trouwe oog wordt toevertrouwd.

Na nu mijn slappe ⁷muziekstukken te hebben weggelegd, waarvoor één keer om u er mee bezig te hebben gehouden al te veel is, roep ik u opnieuw tot zo'n soort ⁸schouwspel, van het soort dat u in de avondschemering, door een te lange duur van de uitvaart, [slechts] slecht hebt gezien, vermoeder door ik weet niet het zien of door het wachten. Daarbij komt nog dat een hardnekkig gerucht mijn hand de schrijver maakt van het ⁹commentaartje dat voor u ligt, ter wille van een bevriende schilder [Pieter Post], zodat u nu, waarheen u zich ook voortspoedt, nauwelijks mijn babbelzucht of mijn geschriftjes kunt ontvluchten. Ik voeg er daarom nog een ¹⁰epigram op een recente begrafenis bij, dat u in uw welwillendheid te midden van mijn flauwe rijmpjes niet zult afkeuren. Tot nog toe heb ik dit [epigram] nog niet openbaar gemaakt, zelfs niet onder vrienden.

De rampspoed van deze tijd jaagt ons immers schrik aan, waardoor iemand nauwelijks ongestraft dat plechtige opschrift van oude munten kan gebruiken voor de heren van Oranje: 'Verheven vorsten.' U moet jegens de auteur omzichtig handelen, in overeenstemming met uw wijsheid, en niet lichtzinnig voor iemand een afschrift maken van hoe onschuldig ogende versjes dan ook. ¹¹Die welke u over de voorgedij ziet, geven geen aanleiding ze bezorgd te verbergen. Zij handelen immers over een onderwerp dat voor de goeden prijzenswaardig is, en voor de slechten wellicht niet afkeurenswaardig. Er zijn er meer die niet al te slecht zijn, waardoor u zeker in de Zuilichemse bibliotheek in beslag zou worden genomen. Maar u wilde liever vluchten, tot verontwaardiging van de Muzen, die nog niet hebben opgehouden verdriet te hebben over de minachting die [juffrouw] Schurman hen heeft betoond. Dat zal [pas] gebeuren wanneer u het misdrijf wilt goedmaken, waarvan [de heer Gisbertus] Voetius niet wil dat u de schuldige bent. Laat het zo zijn, mijn juffrouw, als voor u iets betekent hij die tegelijk zal ophouden met leven en de uwe te zijn.

De toegewijde dienaar van uw kunde,
Constantijn Huygens.

5. 'Ad Schurmannam Delphis,' 11 maart 1651 (Gedichten 4, p. 254). Nederlandse vertaling: 'Uyt het Latynsch,' 12 maart 1651 (pp. 254-255).

6. Horatius, *Ars poëtica*, 180-181.

7. *Pathodia*.

8. Pieter Post, *Begraeffnisse van Syne Hoogheyt Frederick Hendrick* (Amsterdam: Nicolaes van Ravesteyn, 1651), met de serie prenten door Pieter Nolpe naar Posts tekeningen van de begrafenisstoet van Frederik Hendrik op 10 mei 1647.

9. 'Ad Annam Mariam Schurmans inscriptum pompæ funeris Auriaci per P. Postius ære expressæ,' 19 maart 1651 (Gedichten 4, p. 256).

10. 'Inexortam tempestatem et diluvia sub exequias Gulielmi Principis Auriaci,' 8 maart 1651 (Gedichten 4, p. 253).

11. 'Ad Fœderatos Ordines pro pace Domus Auriacæ votum,' 4 februari 1651 (Gedichten 4, p. 242-243).

[CONSTANTIJN HUYGENS (HOFWIJK)]
AAN [AMALIA VAN SOLMS (DEN HAAG)]
2 JUNI 1651
5148

Vervolg op Huygens' brief aan Amalia van Solms van 29 mei 1651 (Worp 5, nr. 5147, pp. 92-93).

Samenvatting: Huygens bespreekt de stand van zaken inzake de voogdijkwestie. Tijdens zijn afwezigheid heeft een gezelschap dat zijn huis bezocht aldaar een couplet uit een enigszins scabreus lied voor hem opgeschreven.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLVI, fol. 137: brief (enkelvel, 20x30cm, ab | -; Constantijn Huygens jr.).

Vroegere uitgaven: Jorissen, *Mémoires*, p. LXXXVIII: onvolledig (<Il me compta ... ne soit renversée totalement.>).

— Worp 5, nr. 5148, pp. 93-94: volledig.

Namen: Hugo Block; Frederik Willem van Brandenburg; Johan Dedel; Frédéric Armand graaf van Schomberg.

Plaatsen: Delft; Den Haag; Leiden.

Glossarium: chanson (lied); couplet (couplet).

Transcriptie

¹** 1651.

J'employay hier mon après-disnée aveq Monsieur Dedel, qui est à une heure d'icy en sa maison de campagne. Il me compta fort au long tout ce qui s'est passé à la Cour, dans la décision de l'affaire, et pense avoir procuré aveq Block un avantage si considérable à Vostre Altesse, en ce qu'elle a esté nommée pour tierce personne dans la tutèle (ce qu'ils ont eu mille peines à obtenir), que par-là il est ouvert une porte au Grand Conseil d'achever la chose absolument en faveur de Vostre Altesse, ne doutant pas, en fin, que la sentence ne soit renversée totalement. Il a raisonné dans son advis fort doctement, et aveq des argumens indisputables, si l'impudence ne l'eust emporté sur la raison.

Pour l'appel, il dit que les advocats de l'autre costé n'oseroyent avoir ouvert la bouche pour la disputer, parce qu'outre ceste belle maintenue en possession, il y a décision au pétoire; qu'au reste il n'y a rien de pressé, parce que partie ne peut remuer dans les premiers dix jours.

J'ay pensé depuis que je tascheray d'avoir de luy un recueil par escrit de ses raisonnemens pour m'en servir à instruire de nos nouveaux juges, qui déferent beaucoup à son sçavoir et | b | à sa probité, cognoissans d'ailleurs qu'il est desinteressé en tout. Je luy ay communiqué le project d'un mémoire de ce que debvra faire Monsieur l'Électeur, qu'il approuve fort. J'auray demain l'honneur de le monstrier à Vostre Altesse, qui asseurement en demeurera satisfaicte, et trouvera que nous avons moyen de nous vanger de l'iniquité, et de procurer le bien de l'enfant et de la Maison, qui est mon but.

Pendant que je fus chez Dedel, Chomberg avoit esté icy aveq compagnie de dames et hommes Anglois, à ce que dit mon jardinier, qui avoyent passé le temps à rire et à trépigner dans mes plantages et dans la maison bien une heure ou deux. Quelqu'un de la compagnie m'avoit escrit dans mon cabinet un couplet de chanson qui sent beaucoup mieux le bordel que l'église. Mon homme n'avoit cognu que Chomberg, mais l'on peut bien juger à peu près qui ²estoyent les autres.

Je suis obligé d'arrester encor icy aujourd'huy, si Vostre Altesse ne me commande le contraire. Je voudroy que Dedel fust si prest à revenir, mais il a des affaires à Delft et à Leiden, qui l'occupent presque toute la sepmaine qui vient. Lundi toutefois il fera un tour à La Haye, et je procureray qu'il voye Vostre Altesse, ce

1. <** 1651.> autograaf.

2. Worp: <sont>.

qu'aussi bien il fera dorénavant, dit-il, sans retenue, et elle sera bien ayse de son discours. Aussi pourra elle l'animer à parler à ceux qu'il appartient.

De mon chasteau de Hofwijck, ce 2e Juin 1651.

Vertaling

*** 1651.

Ik bracht gisteren mijn avond door met de heer [Johan] Dedel, die op een uur gaans van hier in zijn buitenhuis verblijft. Hij vertelde mij zeer uitgebreid over alles wat er aan het hof is gebeurd inzake de besluiten rond de kwestie, en meent samen met [de heer Hugo] Block u een aanzienlijk voordeel te hebben verschaft, doordat u bent benoemd als derde voogdes (en om dat te verkrijgen hebben zij zich zeer moeten inspannen), door welke benoeming de weg is vrijgekomen voor de Grote Raad om de zaak beslist in uw voordeel te besluiten, zonder de minste twijfel dat uiteindelijk de uitspraak volledig zal worden herzien. Hij heeft zijn mening zeer goed beredeneerd en met onbetwistbare argumenten, wanneer de onbeschaamdheid het niet wint van de rede.

Wat het beroep betreft zegt hij dat de advocaten van de andere partij hun mond niet zullen hebben durven openen om dat aan te vechten, omdat er behalve over deze fraaie handhaving van het bezitsrecht een beslissing wordt genomen over het eigendomsrecht; en dat er verder niets is dat in haast behoeft te worden gedaan, omdat de tegenpartij de eerste tien dagen niets kan ondernemen.

Ik heb sindsdien bedacht dat ik zal proberen een schriftelijk overzicht van zijn redenties van hem te verkrijgen, om die te gebruiken om onze nieuwe rechters te instrueren, die zich in sterke mate richten naar zijn kennis en zijn rechtschapenheid, terwijl ze verder weten dat hij in alles belangeloos is. Ik heb hem de schets van een memorandum gestuurd inzake wat mijnheer de ³keurvorst zal moeten doen, waarmee hij het volledig eens is. Ik zal morgen gelegenheid hebben die te laten zien aan u, die er zeker tevreden over zult zijn, en u zult ontdekken dat wij mogelijkheden hebben om het onrecht te wreken, en te zorgen voor het welzijn van het ⁴kind en van het ⁵huis, hetgeen mijn doel is.

Terwijl ik bij Dedel was, was [de heer Frédéric Armand graaf van] Schomberg hier geweest met een gezelschap van Engelse dames en heren, die, naar mijn tuinman zegt, hun tijd doorbrachten met pret maken en toch zeker een uur of twee dwars door mijn aanplant en het huis te lopen. Iemand uit het gezelschap had voor mij in mijn kabinet een couplet van een liedje opgeschreven dat eerder naar het bordeel riekt dan naar de kerk. Mijn [tuin-]man herkende slechts Schomberg, maar men kan wel raden wie de anderen zijn geweest.

Ik ben genoodzaakt hier ook vandaag nog te blijven, wanneer u mij niet het tegendeel gebiedt. Ik zou willen dat Dedel eveneens zo na bij terugkeren zou zijn, maar hij moet zaken in Delft en Leiden afhandelen, welke hem bijna de hele komende week in beslag zullen nemen. Maandag [5 juni] zal hij in ieder geval een reis naar Den Haag maken, en ik zal ervoor zorgen dat hij u bezoekt, wat hij, naar hij zegt, in het vervolg evenzeer zal zonder terughouden zal doen, en u zult tevreden zijn met zijn optreden. U zou hem dan ook ertoe kunnen opwekken te praten met hen waar hij bij hoort.

Uit mijn kasteel Hofwijk, 2 juni 1651.

3. Frederik Willem van Brandenburg.

4. Willem III.

5. Het Huis van Oranje.
